

HÄID PÜHI!

Aastalõpulehes tutvustame jälle uusi õppe- materjale ning koolile sobivat uut ilu- ja aimekirjandust. Rõõmustame, et valminud on I kooliastme eesti keele õppekomplekti „Ilus emakeel“ täiendavad lugemisülesannete kogumikud, mis on õpetajate poolt juba väga hästi vastu võetud. On ju funktsionaalne lugemisoskus tänapäeva võtme- pädevusi, mida igapäevaelus hädasti tar- vis. Olgu need kogumikud õpilastele abiks tähelepanelikul lugemisel ja loetust oluli- sima väljasõelumisel. Täname ka lugemis- ülesannete kogumike koostajaid, Tallinna Kristiine Gümnaasiumi õpetajaid Ilotana Haalenit, Marget Indovit, Anne-Ly Sara- puud ja Katrin Tuult, kes oma mitmeaasta- se „Ilusa emakeelega“ töötamise kogemuse teistelegi kasutatavaks vormisid.

Suuresti lugemisülesannete kogumike edu tuules on valminud juba ka loodus- õpetuse 2. klassi harjutuslehed ning peagi näevad trükivalgust ka sarnase ülesehitu- sega lehed 3. klassile. Kergendagu needki õpetajate igapäevast töökoormust mõnin- gate valmislahendustega õpilaste teadmiste kontrollimisel ja tagasiside andmisel.

Vaadates meie lõppeva aasta edukama- tele uutele tulijatele õppevarasarjades, siis tasub esile tuua 5. klassi kirjandusõpikut ja töövihikut „Ilmast ilma 1“, mis on saanud väga hea stardi ja kogub aina uusi tellijaid. Tegemist on tõepoolest hoole, armastuse ning suure teadmiste ja kogemuste pagasiga tehtud õppekirjandusega, milles silmapais- tev valik väärtuslikku laste- ja noortekirjan- dust koos huvitavate ja mõtlemis suunavate ülesannetega on pakendatud lastesõbraliku ja põnevasse vormi. 6. klassi õpiku ja töövihiku kallal töö käib ja neid tutvustame põhjalikumalt juba kevade hakul.

Oleme lõpusirgele jõudmas esimese etapiga õppekirjanduse digitaliseerimises. Uue aasta alguses ilmub veel „Ilusa ema- keele“ 3. klassi eesti keele õpiku 2. osa. Siis on iPadis võimalik teadmisi omandada 1.–9. klassi eesti keele, matemaatika, loo- dusõpetuse, geograafia ja füüsika õppe- vara järgi. Koolikott kergem, pildid suured ja selged, põnevad lisäülesanded võimal- davad kohest tagasisidet – need on argu- mendid, mis räägivad digiõpikute soeta- mise poolt. Meie uue koostööpartnerina pakub digiõpikuid ja iPade koolidele nüüd

ka Koolisüsteemide OÜ, täpsema info nen- delt tellimise kohta leiate meie kodulehelt.

Siit noortekirjandusega edasi minnes on hea meel tutvustada ka selles lehes kaht poppi ja noortepärast raamatut va- nuserühmale, kellele pigem ei kiputa ilu- kirjandust pakkuma. Rohkem tüdrukutele mõeldud „Minu Lotta-elu“ ja poisist pea- tegelasega „Hugo V. tegutseb“. Mõlemad raamatutarjad on Saksamaal väga popu- laarsed, Lotta jõudis suvel poole miljoni müüdü eksemplarini. Raamatud võluvad sellega, et tegemist on koolilapse igapäe-

vase eluga, rõõmude ja äpardustega. Mõle- mad raamatud on rikkalikult illustreeritud graafilised romaanid, mille humoorikate piltide uurimine annab lugemisele särtsu juurde, moodustades suure osa lehepin- nast ja tekitades lapsel hea tunde jõudsast edenemisest.

Lastekirjanduses ilmus meil tore paar, peaaegu kaksikud, mis ülimalt sobilikult näiteks algklassiõpilaste lugemispessa: Jane Hissey „Vana Karu“ ja Margery Williamsi „Sametjänes“. Nende raamatute teemaks on vanade mänguajade saatus. Mõlemad raamatud on südamlikud, natuke kurvad, aga väga ilusad. Jane Hissey on kirjutatud- joonistanud Vanast Karust palju raama- tuid, mis on ingliskeelsele maailmale tut- tavad ka multifilmide kaudu. „Sametjänes“ on aga kirjutatud pea 100 aastat tagasi, kuu- ludes ameerika lastekirjanduse klassikasse. Eestikeelse väljaande illustreeris Catherine Zarip, eesti raamatusõbra suur lemmik ja ainuvõimalik armsate mänguajade kujutaja.

Paljud õpetajad ja raamatukoguhoidjad tõmbavad lühendatud-mugandatud teoste peale kulmu kipra, kuid sellest hoolimata andsime välja väiksemale lugejale mõel- dud versiooni Selma Lagerlöfi „Nils Hol- gersonson“. Kui see kaunitest illustatsioonide- ga haarav ümberjutustus paneb mõnegi lapse hiljem n-ö pärisraamatust huvituma, on meie eesmärk täidetud.

Kallid õpilased ja õpetajad! Täname teid lõppeval aastal meile osaks saanud usaldu- se eest ja püüame teie usaldust õigustada ka järgmisel aastal! Raamaturaskeid kingi- kotte ja mõnusaaid lugemishetki pühadel päevadel!

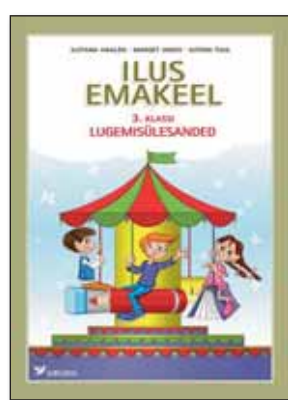
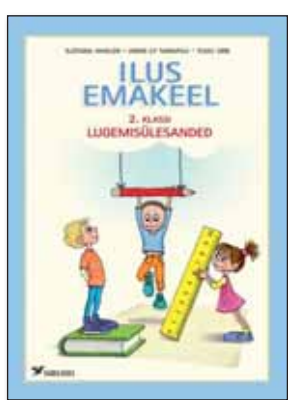
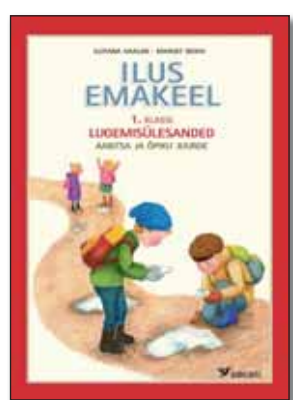
TEIE KOOLIBRI

„ILUSAS EMAKEELES“ NÜÜD KA LUGEMISÜLESANNETE KOGUMIKUD

Algklasside eesti keele õpivarasari „Ilus emakeel“ on taas saanud täiendust. Ilmunud on 3. klassi lugemisülesanded ja nüüdseks on töölehed olemas iga klassi komplektis.

Lugemisülesannete autorid on tegev- õpetajad, kes algklassiõpilaste vajadusi ja probleeme-raskusi hästi tunnevad. Kõigi kolme klassi ülesannete koostamises on osalenud Ilotana Haalen. Teised, samuti klassiõpetajatest autorid on Marget Indov (1. ja 3. klassi kogumikus), Anne-Ly Sara- puu (2. klass) ja Katrin Tuul (3. klass).

Kogumikud on küpsenud aegamööda, nii nagu autorid on saanud oma ideid klas- sis katsetada: kõik ülesanded on kooli- aasta vältel läbi katsutud ja kaante vahe- le on jõudnud töökindel versioon. Küllap on enamik klassiõpetajaid kogenud, et teh- nilise ja sisulise lugemisoskuse vahel võib haigutada kuristik. Laps võib küll lugeda kaunis soravalt, aga loetu sisu ei pruugi talle päris arusaadav olla. Lõhet vormilise ja sisulise lugemise vahel kõnealused kogumikud püüavadki vähendada. Lugemine on mõtestatud ja laps keskendub loetava- le paremini, kui õppimist toetab tekstiga süvitsi tegelema suunav ülesanne.

Ülesandeid on õige mitmekesiseid ja hoolega on jälgitud, et töö oleks vaheldus- rikas ning sarnaseid tüüpe järjest ette ei tuleks. Niisugune ülesehitus suunab last ka töökäsku/juhist tähelepanelikult lugema. Pahatihti otsustab vilunumgi lugeja põ- gusa esmatutvuse järgi ülesande sisu üle ega pane tähele, mida ülesandes täpselt on nõutud. Kiirematele lastele sobivad lugemisülesanded iseseisvaks lisatöök- s, aeglasematele edenejatele toetavaks abiks.

Valiku teeb mõistagi õpetaja, kes oma õpi- lasi kõige paremini tunneb ja igapäev eripära saab arvestada.

Kõikide ülesannete täitmiseks saab abi õpikust. Nagu kogu „Ilusa emakeele“ sar- jas aitab lugemisülesannete kogumikeski kooliaasta järge pidada lehtede ülaser- va trükitud nädalajaotus. Samuti on lisatud õpikuteksti täpne viide nii pealkirja kui ka leheküljenumbri(te)ga. Õpetaja, kes pole kogumikega seni tuttav, võib esialgu imeks

panna, et mõnda nädalasse pole lugemis- ülesannet koostatud. See on aga autorite kaalutud otsus: sel juhul on nädalas muid õpitegevusi juba õpikus-töövihikus-kirja- vihikus niigi rohkesti.

Kogenud õpetajatena on autorid sil- mas pidanud ka lapse kirjutamisoskust. Aabitsa juurde kuuluvatel lehtedel on rohkem lõikamis-kleepimisülesandeid, klass-klassilt aga kirjutamise osakaal kas- vab. Sellega pole siiski liialdatud ja enne- kõike on eesmärk harjutada loetava terast lugemist.

Et õppimine oleks tõhus, peaks eri võte- te toel moodustuma tervik: üks õpitegevus tugineb teisele, järgneb sellele loogiliselt või seostub sellega. Kogu „Ilusa emakeele“ sari on hoolikalt läbi komponeeritud ja sisulisi valikuid toetab vorm. Õpikuid- vihikuid seob klassiti lisaks mitmesugus- tele vormielementidele ka sarnane kunst- nikukäekiri. Nii on 1. klassi lugemisüles- annetes pildid teinud Kadri Ilves, 2. ja 3. klassis on kunstnik Maite Kotta.

MARGIT ROSS
toimetaja

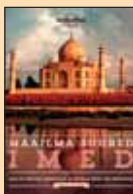
TOP 10

1
Sven Nordqvist
Petsoni jõuluvanamasin

2
Olivia Saar
Pika suka päkapikk

3
Jheni Osman
Maailma suured imed

4
Teadmiste entsüklopeedia

5
Donald Bisset
Onu Tik-Taki teekond

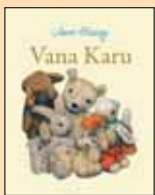
6
Margery Williams
Sametjänas

7
Susanna Davidson, Katie Daynes, Richard Johnson
Vanad head unejutud

8
Claire Bertholet, Laure Phelipon
10 lugu. Haldjad ja nõiad

9
Jane Hissey
Vana Karu

10
Danielle Lowy, Katie Riley
Teeme ise jõulukaunistusi

IKKA NUTIKALT JA MÄNGULISELT

Tõenäoliselt on nii lasteaiaõpetajate kui ka lapsevanemate seas juba hulganisti neid, kellele sõna *nutimäng* mõndagi ütleb. Esee, mida selle sõnaga tähistada, pole päriselt nagu raamat ega õieti ka mäng. See on natuke nii üht kui ka teist: vorm on sisuga heas kooskõlas ja pealkiri kõnekas.

Mõni aasta tagasi jõudis huviliste kätte „Nutimäng”, mis nüüd on saanud järje ja paarilise. Esimene on mõeldud 4–5-aastastele lastele, nüüdne, teine pisut vanematele – 5–7-aastastele. Ka teise nutimängu autor on **Heili Veetamm** ja pildid on joonistanud samuti varasemast tuttav kunstnik **Madis Ots**.

Nagu esimeses nutimängus on teiseski küsimusi 64, igal kaardil kolm ja lisaks kõite viimasena üks suur peitepilt. Küsimused ei ole sisu järgi rühmitatud, vaid esitatud läbiseegi. Tähtis on ülesannet hoolega kuulata või lugeda ja anda täpne vastus. Vastused on antud järgneval kaardil, nii et oskaja laps saab ise ennast kontrollida, aga ka paarilisega mängida. Sõnastatud on ülesanded konkreetset ja lühidalt. Silmas on peetud, et laps nendest ühemõtteliselt aru saaks ja edasijõudnum ise lugemisega toime tuleks.

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas on kirjeldatud õppe- ja kasvatustegevuse sisu, eesmärgid ja tulemusi valdkondade kaupa: 1) mina ja keskkond; 2) keel ja kõne; 3) eesti keel kui teine keel; 4) matemaatika; 5) kunst; 6) muusika; 7) liikumine. „Nutimäng 2” keskendub neist esimesetele, kunsti ja muusikaga tegelemiseks pole niisugune vorm teadagi otstarbekas, liikumisest rääkimata (ehkki nutikas õpetaja võib mis tahes õppevahendile mis tahes rakendust leida).

Lapse kooliküpsust ja -valmidust hinnata pole lihtne. Lugemis- ja arvutamisoskust

mõõta saab üsna hõlpsasti, aga lapse tegelikku arengutaset näitab sageli hoopis tema suutlikkus end ümbritsevat mõista ja tõlgendada. Keelelist arengut näitab pigem tema võime aru saada sõnadest, mis pole otseselt millegi tähistajad, vaid väljendavad tähistajate omavahelisi seoseid. Lihtsustatult näitega kokku võttes: kui laps mõistab fraasi *lammas all paremal nurgas* õigesti, siis peegeldab see tema arengutaset paremini kui asjaolu, et ta näiteks oma kasvukeskkonna tõttu juhtumisi teab, et on olemas villa- ja lihalambad, uted ja jäärad. See viimane on igati tunnustust väärt teadmine ja ehk näitab ka head sõnavara (võrreldes mõne linnalapsega, kes võib-olla

lammastki ei tunne), aga ei ütle midagi lapse valmisoleku kohta uusi teadmisi omandada. Seda võimaldab vaid grammatikataju ja abstraktsete, n-ö tähenduseta sõnade küllaldane pagas.

Päris elus käib kõik lihtsamini, kui õppekavas määruse vormis on kirja pandud või akadeemilised eksperdid sedastanud. Laps areneb aegamööda ja märkamatu, mängu kaudu. Asjatundlikult koostatud nutimäng aitab õpetajal ja lapsevanemal lapse küpsust hinnata ning teda edasises arengus toetada ja suunata. Head mängulusti!

MARGIT ROSS,
toimetaja

ISAAC NEWTONI IMEAASTAD

Matti Selg
ISAAC NEWTONI IMEAASTAD
350 aastat analüütiliste loodusteaduste sünnist
Ilmub 2016 alguses

Isaac Newton kuulub kahtlemata kõigi aegade mõjukamate inimeste hulka. Kes ei oleks kuulnud lugu sellest, kuidas puu otstast kukkuv õuna nägemine olevat inspireerinud Newtonit avastama ülemaailmselt gravitatsiooniseadust? Paraku õnalooa sageli inimeste teadmised selle väljapaistva teadlase elust ka piirduvad. Vähe sellest, tegu võibki olla ainult looga ning õunapuude roll teaduse ajaloo võib olla palju väiksem kui arvatakse.

Newton tegi kõik oma suuremad avastused tõesti suhteliselt lühikese aja, aastatel 1665–1667. „Tänu” selle eest võlgne me aga pigem Inglismaad tabanud katkupeedemiale. Cambridge'i ülikool, kus Newton oli äsja omandanud bakalaureusekraadi, suleti ning Newton suundus katku eest pakku oma maakodusse. Seal aga ei kulutanud ta aega noore inimese kombel meelelahutustele, vaid ennastunustavale tööle, õppimisele ja eksperimenteerimisele. Nende mõne aastaga jõudis Newton selge arusaamiseni mehaanika põhiprintsiipidest ja liikumiseadustest, tegi rea tähtsaid avastusi optikas, vedelike mehaanikas, tõusu ja mõõna füüsikas ja gravitatsiooniteoorias ning mõles välja meetodi (*calculus*), mis võimaldab loodusnähtusi matemaatiliselt analüüsida-kirjeldada. Tänapäeval tunne me seda diferentsiaal- ja integraalarvutuse. Maakodus veedetud aja erakordse viljakuse tõttu nimetatakse neid aastaid Newtoni elus imeaastateks.

Võiks arvata, et nii hiilgavate saavutuste järel oli tunnustust kerge tulema. Läks aga vastupidi. Valguse teooria, mida Newton pidas oma saavutustest olulisimaks, rääkis vastu paljudele toonastele üldlevinud arusaamadele ning kohtas pealiskaudset kriitikat ja naeruvääristamist. See pettumus hoidis Newtonit tagasi ülejäänud saavutusi avaldamast. Raamatu põhiosa keskendubki Newtoni võitlusele oma ideede tunnustamise nimel, mis päädis kõigi aegade suurima intellektuaalse vaidlusega küsimuses, kellele kuulub *calculus* esmaavastamise au – kas Newtonile või teisele teadusmaailma suurkujule Leibnizile. Selles dramaatilises loos on oma koht inimlikel tunnetel – auahnusel ja solvumistel –, intriigidel, möödarääkimistel ja väärarvamustel.

Ehkki inimlikud emotsioonid on ajatud, toimub tegevus tänapäeva inimesele mitmeski mõttes võõras maailmas. Selles maailmas ei saanud teadlased tõtata oma pisi-maidki saavutusi kõigile kuulutama, sest paber ja trükkimine olid liiga kallid. Teadlased pidasid tihedat ja mahukat kirjavehetust, kuid võis juhtuda, et kirjal kulus adressaadini jõudmiseks pool aastat. Teadus tänapäeva mõttes oli alles lapsekingades ning fundamentaalsete avastuste ja teooriate kõrval olid levinud küllaltki pentsikud ettekujutused. Näiteks samal teadusühingu koosolekul, kus tutvustati Newtoni valguse teooriat, arutati ka Kuu mõju õhurõhule. Newtonile endalegi valmistis peavalu, et kuigi ta oskas gravitatsiooni matemaatilisel kirjeldada, ei suutnud ta vastata küsimusele, mismoodi massiga kehad üksteist vahe-maade tagant mõjutavad (tuleb tunnistada, et see küsimus ootab endiselt vastust).

Newtoni elulugu ja ideede arengut ajendas autorit uurima analüütilise mehaanika loengute ettevalmistamine Tartu Ülikoolis. Raamat pole siiski mõeldud ainult täppisteadlastele ja matemaatikutele, vaid peaks olema arusaadav ka gümnaasiumi-õpilasele ja humanitaarharidusega inimesele. Selles leiduvad matemaatilisi valemeid ja teisendusi sisaldavad lõigud võib matemaatikas ebakindlam lugeja vahele jätta, ilma et see ülearu kahjustaks terviku mõistmist. Matemaatikahuviline saab siit aga näiteks teada, mismoodi Newton arvutas logaritme 52-kohalise täpsusega (sadu aastaid enne arvuti leiutamist!), ning leiab lisast ranged tõestused teoreemidele, mis lubavad lõpliku suurusega kehi käsitada punktmassidena.

KULINAD JA KUUSEHTED

Näputöö- ja meisterdamishuvilistele mõeldud sarja „Teeme koos!” lisandus – just enne jõule, kingituste valmistamise ning kuusekaunistamise ajaks – uus raamat. Selleks on käsitöömeister Irena Kibini „Kulinad ja kuusehted”.

Autor on oma ideedes lähtunud meie esivanemate traditsioonidest, kui kuuseehted ei ostetud poest, vaid valmistati käepärasest materjalist kodus. Sellepärast ongi ta oma tööde algmaterjaliks valinud villa, savi ja paberi. Lisanud muidugi ka ohtralt kulinadid ja valmis meisterdanud 18 väga kaunist, tänasele moodsale maitsele sobivat kuusekaunistust.

Juba ainuüksi selle raamatu lehitsemine tekitab kiusatuse asja ise järele proovida. Ideede ja värviküllus, täpsed joonised, šabloonid, tööks vajalike materjalide täpne nimekiri – kõik on Irena Kibini ja raamatu kujundaja Mare Kõrtsini poolt selgelt vormistatud ja kaunistatud.

Iga huviline saab täpse ettekujutuse, kuidas töö valmib ja milline on lõpptulemus. Algaja saab asjalikke näpunäiteid töövahendite valikuks, samuti ülevaate

peamistest töövõtetest. Kui ettevalmistused tehtud, võib hakata proovima, kuidas kukub välja üks või teine konkreetne asi. Aga autor toonitab ka seda, et tema loodud esemed pole antud materjale ja tehnikaid kasutades sugugi ainuvõimalikud, et igaüks võib tema ideid edasi arendada ja uusi asju välja mõelda.

Lase ainult oma fantaasial lennata!

Sarjas „Teeme koos!” on varem ilmunud veel „Paeluvad paelad”, „Nutikad näomaalingud”, „Putukad-mutukad”, „Teeme teatrit”, „Tegusad templid”, „Vilditud vil-laehetud”, „Mõnusad meisterdused”, „Värviline võluviiv”, „Väikesed võrtsikad asjad”, „Moodsad tikandid”, „Põnev puutöö”. Kõigist neist võib leida huvitavaid ideid, mida pikkadel talveõhtutel soojas toas kas üksi või siis perega teoks teha!

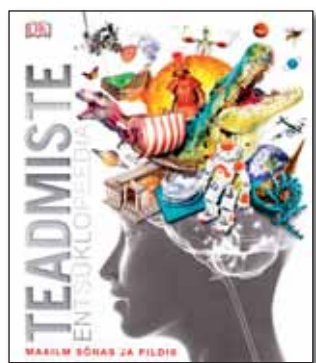
MALL PÕLDMÄE,
toimetaja

DIGIAJASTU TEATMETEOS

Kirjastuselt Koolibri on värskest ilmunud pilkköitev kogupere-entsüklopeedia, mis esindab meie arvates edukalt uut ajastut õppematerjalide vallas – paberraamatu lehitsemismugavust ja arvutigraafika visuaalset sisendusjõudu.

Teos järgib ülesehituselt viimase aja trendi – üks paarislehekülj moodustab ühe silmaga hoomatava terviku, millega antakse edasi mingi konkreetne teema. Keskkel kohal on pilt, mis, nagu rahvasuust teada, ütleb rohkem kui tuhat sõna, selle ümber aga on koondatud lühikesed ja meelde jäävad infokillud. Oluline või eriline on visuaalselt esile tõstetud ja iga teema juhatatakse sisse paari-kolme lõiguga, mis annavad asjast üldise ülevaate.

Raamat jaguneb kuue valdkonna vahel – kosmos, Maa, loodus, inimkeha, teadus (füüsika, keemia ja tehnika) ning ajalugu. Taseme poolest vastavad need valdkonnad põhikoolile, kuid eks just põhikoo-

lis tuleb õpilasel korraka vastu võtta palju baasteadmisi erinevatelt aladelt ning paratamatult jääb osa neist hiljem raketudliku aspekti puudumisel soiku ja ununeb. Nii on teosest kindlasti väga suurt abi ka täiskasvanutele, kes soovivad täita lünki ja halle laike oma teadmistes, olgu selleks siis automootori tööpõhimõte

või Prantsuse revolutsiooni põhjused ja ajendid.

Pildimaterjal, nagu ennist mainitud, on tööpoolest arvutitehnoloogia viimane sõna – ruumilised selgepiirilised illustratsioonid, läbilõiked näiteks inimkõrva ehitusest, renessansiajastu teatrihoonest või Amazonase vihmametsast, pildid ja skeemid DNA-ahelast, närvirakkudest, valgusspektrist või koobaste tekkimisest. Igal võimalikul juhul on didaktiline materjal seotud ka argielust tuttavate või muidu põnevate asjade ja nähtustega – energia ja maja soojustamine, hüdraulika ja kraanad, evolutsioon ja dinosaurused. Raamatu lõpus on eraldi fakte ja andmete plokk ning ei puudu ka sõnaseletused ja register.

Usume, et pakume nüüd noortele ja vanadele teadmishuvilistele raamatut, mis seisab riulis aukohal, et sellest ikka ja jälle midagi olulist kõrva taha panna või et seda lausa pikalt käest panemata tudeerida.

HUGO GENIAALNE MAAILM

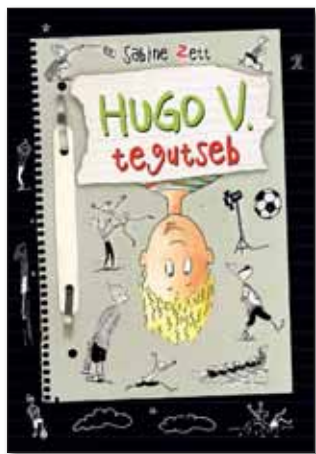
Austria kaasaegse kirjaniku Sabine Zetti raamat „Hugo V. tegutseb” räägib kuenda klassi poisist Hugo Vösapätsust, kes on oma meelest geenius, spordikahur ja kooli kõige lähedam poiss. Tegelik elu on sellest muidugi valgusaastate kaugusel...

Kui sa käid kuendas klassis, on elu teadagi raske: vanemad esitavad sulle mingeid arusaamatuid nõudmisi ja keelavad karistuseks interneti kasutamise, vanem õde on „täiega nõme”, õpetajad nõuavad lõputute kodutööde ja referaatide tegemist, klassikaaslased kipuvad kiusama ja loota võib ainult oma truu sõbra peale.

Nagu kõigest sellest oleks veel vähe, on Hugo armunud imekaunisse Violasse, kes käib seitsmendas ja ei pane mingit kuendikku muidugi üldse tähele. Kuidas saada üleöö keskpärasest kutist superkangelaseks ja tüdrukku tähelepanu võita?

Hugole tuleb geniaalne plaan hakata kõvaks sportlaseks, saada algul kooli iidoliks, aga siis juba maailmameistriks. Hugo proovib oma võimeid järjest jalgpallis, värvapallis, judos, ujumises, vettehüpetes ja isegi balletis. Tema naljakatest äpardustest teel eesmärgi poole raamat lugu loolt räägibki.

Naerda saab kõvasti. Hugo tegelik anne on endale probleeme tekitada. Hugo ja tema sõber Nico mõtlevad alailma midagi välja ja satuvad aina jaburamatesse sekal-

dustesse. Meil on lõbus lugeda, kui ootamatult Hugo ennast rasketest olukordadest välja keerutab.

Lõplahendus on üsna ootamatu, nagu heal raamatul peabki.

„Me peame PF-is referaadi esitama. PF – praktiline filosoofia – on nõme pläkutamine, mis meid nüüd ees ootab. Härra Schumacheri juures. Ei, kahjuks pole see Michael, vormelisõitja, vaid Wolfhard Schumacher, üle 167 aasta vana ja hoopis väga-

väga aeglane. Seda kõiges, mida ta teeb.

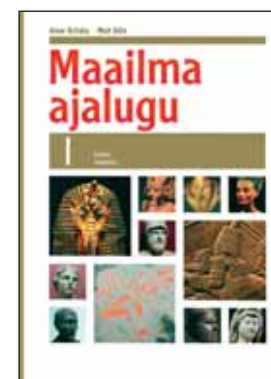
Ta kõnnib aegluubis. Ta ei naera, sest suunurkade ülesvedamine võtab liiga kaua aega, et jõuaks naljale õigeaegselt reageerida. Räägib ta samuti vääääga veeenitatult. Iiiga sõõõna häääldeb ta vääääga piikalt.

Eelmisel nädalal pidi iga õpilane, kelle seis on kahe hinde vahel, ennast referaadi tegemiseks kirja panema, et veel enne suurt lastevanemate koosolekut mõned punktid koguda. Mina kõigun rahuldava ja mitterahuldava vahel ning Nico mitterahuldava ja rahuldava vahel. Seega panime end kirja. Teema võisime ise valida, mõistagi pidi see olema kuidagipidi filosoofiaga seotud. Nico soovitas „Miks on tervislik koolis magada” ja mina „Kaklemine on mõttetu, välja arvatud juhul, kui mina olen tugevam”.

Me vaidlesime selle üle pikalt ja otsustasime kolme minuti pärast võtta midagi, mis võiks ka härra Schumacherile isiklikku huvi pakuda: „Aeglased õpetajad takistavad õppetööd”.

ÜLLE KIIVET,
toimetaja

UUS!

Mait Kõiv, Aivar Kriiska
MAAILMA AJALUGU I

„Maailma ajaloo” esimene osa käsitleb ajajärku inimkonna ajaloo algusest kuni vanaaja lõpuni. Mõistagi on kõige enam käsitlemist leidnud Euroopa ajalugu – meie uksealune, mille minevik on kõige tihedamalt seotud Eesti ajaloo ja olevikuga. Aasia, Aafrika ja Ameerika ajaloole on jäänud paratamatult vähem ruumi, kuid seda enam on püütud neid meist kaugemale jäävaid maid vaadelda võimalikult kohaliku kultuuri kontekstis, vältimaks ajalookirjanduses sageli kohatud Euroopa-keskset lähenemisviisi.

Peamisel kohal on raamatus poliitiline ajalugu. Sellisena esindab käesolev kogumik vaid ühte võimalust paljudest minevikus toimunud esitleda. Raamatu üks põhiline ülesandeks on olla kasutatav teatmeteoseks isikute ja sündmuste osas. Sündmusajaloo kõrval on püütud anda lühike ülevaade ka kõige olulisematest sotsiaalajaloo ning kultuuriloo arengujoontest.

Kogumiku autorid on Tartu Ülikooli õppejõud.

Alice Pantermüller, Daniela Kohl
MINU LOTTA-ELU. PUNGIL TÄIS KÜÜLIKUID

Liina Meresmaa
NÄPUTÖÖD 9. KAARJAD ÄÄREMUSTRID

„Näputööde” sarja 9. mustrivihik sisaldab juhendeid 240 kauni ääremustri heegeldamiseks. Käsitööhuviline saab nende hulgas valida just temale endale meelepärase ja kaunistatava esemega sobiva. Äärepits koosneb rida-realt heegeldatud korrapärasest ruudust, mis saadakse ahelsilmustest ja sammastest. Sammastega kujundatakse mustrisse erinevad motiivid. Täpselt heegelkirja järgides ei jää tööga hätta ka algaja.

James Maclaine, Alex Frith, Marco Palmieri
KES? MIKS? MILLAL? TAHAN KÕIKE TEADA

„Tahan kõike teada“ on raamat teadmishimulistele. Kes kasutas esimesena sõna „robot“? Miks on maratoni pikkus 42 km ja 195 m? Millal ehitati esimene puldiga juhivaparatuur? Neile ja veel paljudele küsimustele leiduvad siin vastused, aga kõige tähtsam ei ole mitte see, vaid hoopis miski muu – sul tekib aina uusi küsimusi ja sa hakkad neid põnevaid teemasid edasi uurima kõikjal, kus nende kohta infot leidub.

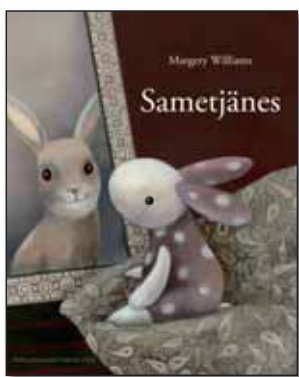
Võib-olla tahad sa mõne asja koguni ise loodusest järele vaadata või oma käega valmistada. Nii võib juhtuda, et sinagi teed ühel päeval mõne tähtsa avastuse või saad sinust mõne inimkonnale väga kasuliku leiutise autor!

Olivia Saar
PIKA SUKA PÄKAPIKK

Selles jõulu- ja talveluuletuste raamatus on pühademeelolusid päkapikkude, jõuluvana, küünlasära, piparkoogilõhna ja kingisaamise rõõmuga. Siit leiad lõbusaid, aga ka mõtlikke luuletusi, mida jõuluvanalegi esitada, sest

... jõulutaadile meeldib, kui salmi loed,
kas mõnerealist või pikka,
ja kui sa ka kartlikult nurka poed,
ta kingi toob sinule ikka.

Margery Williams
SAMETJÄNES

Ühe poisi mänguasjakappi asub elama väike Sametjänēs, kes üle kõige soovib saada tõeliseks. „Kui laps sind kaua armastab ja sinuga mitte ainult ei mängi, vaid sinust tõeliselt hoolib, siis muutudki sa tõeliseks,“ selgitab Kiikhobu Sametjänēsele. See on jutustus sõprusest, hoolimisest ja armastusest. Imeilusad pildid on joonistanud Catherine Zariip.

TERVE LAPS

Meid ümbritsevas maailmas leidub rohkesti mitmesuguseid mikroorganisme, nii neid, mis haigusi tekitavad, kui ka neid, mis haigusi ei tekita ja on pigem kasulikud. Viimastega kohaneb väikelapse organism kiiresti. Haigustekitajatega me aga ei kohane. Mittehaigestumine sõltub sellest, kuidas oskame end nende eest kaitsta ning kas meil on haigusi tekitavate viiruste, bakterite, ussnugiliste, seente jt vastu kaitsevõimet või mitte.

Haigustekitajate rünnakutest on kõige rohkem ohustatud väikelapsed, eelkooliealised lapsed ja nooremate klasside õpilased, sest nende kaitsevõime haiguste vastu on veel nõrk. Seetõttu peaks nii lapsevanem kui ka lasteaija- ja kooliõpetaja ning iga lastehoiuga tegelev inimene teadma, kuidas lapse nakatumist ja haigestumist

ennetada ja mida teha, kui nakatumine on siiski toimunud ning haigussümptomid avaldunud.

Raamatus tutvustatakse enamlevinud nakkusi ja nende tunnuseid, antakse nõuandeid esmaabiks ning nakkuse edasise leviku tõkestamiseks lasteasutustes, koolis ja kodus.

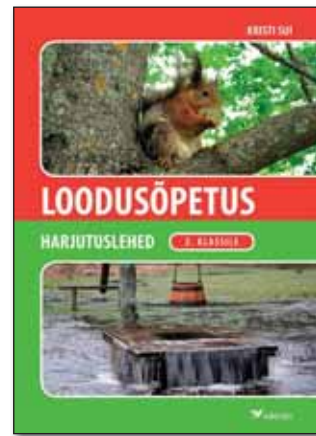
Nakkushaigustest hoidumine sõltub sageli näilistest pisiasjadest – käte pesemisest, üldtunnustatud hügieeninõuete täitmisest, puhtuse pidamisest nii lasteasutustes, kodus, toidukäitlises kui ka avalikes paikades. Tervikuna on raamatus esitatud soovitusel kasulikud lastevanematele, lasteasutuste töötajatele-õpetajatele ja kõigile teistele laste tervise eest hoolitsevatele inimestele, sest nakkushaiguste vastu võitlemine algab just sellest, et hoiame oma lapsed terved.

KUULO KUTSAR,
Terviseameti epidemioloogianõunik

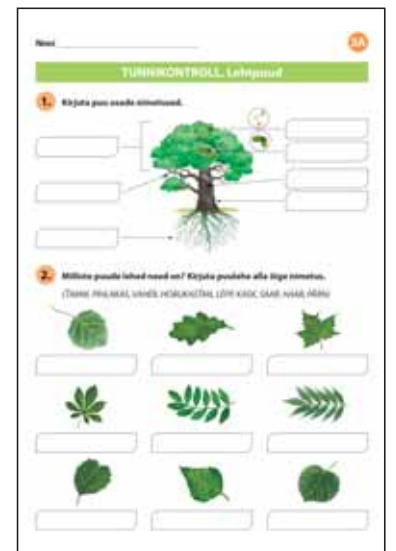
LOODUSÕPETUSE HARJUTUSLEHED

Kristi Sui koostatud harjutuslehed on mõeldud 2. klassi loodusõpetuse tundides õpitu kinnistamiseks, teemade kordamiseks ja omandatud teadmiste kiirkontrolliks, lisaks ka kontrolltööd. Harjutuste kahepoolsed lehed on vihikust välja rebitavad ning vormistatud võrdväärsete A ja B variandina. Selline praktiline õpilase töövahend võimaldab õpetajal kiiresti ja vähese vaevaga õpilaste teadmisi kontrollida. Õpetaja tööd lihtsustab seegi, et harjutusi ja lisäülesandeid pole vaja ise hakata välja mõtlema ja koostama.

Harjutuslehtede ülesannete juurde kuuluvad huvitavad ja asjakohased värvilised illustratsioonid. Ülesanded on mitmekeelsed ja variatiivsed, arendades õpilastes iseseisvat ning loovat mõtlemist. Harjutuslehtedel on huvitavaid tähesegadikke, ristsõnu, värvimisülesandeid, skeemide või jooniste täiendamise ülesandeid, mõistekaartide koostamisi, samuti ülesandeid, kus tuleb reast valed sõnad üles leida, on mõistatusi, õpetliku sisuga jutte, valikvastustega ülesandeid testi vormis jne.

Käsitlemist leiavad kõik 2. klassi tööraamatus toodud teemad: organismid ja nende tunnused; taimede ehitus, peamised liigid ja nende äratundmine; erinevad loomarühmad, nende tunnused ja paljunemine. Ilma teemadest käsitletakse ilma põhitunnuseid, temperatuuri ja selle mõõt-

mist, sademete liike jm. Antakse üldine ülevaade inimesest ja tema kehaosadest. Ülesandeid ja soovitusi on ka õige ja kasuliku toitumise kohta.

Kirjastuses on juba töös samalaadne harjutuslehtede komplekt ka 3. klassi loodusõpetuse teemade juurde.

DONALD BISSET JA „ONU TIK-TAKI TEEKOND“

Nende eestlaste hulgas, kes praegu vanust neljakümne ringis, on Donald Bisset kindlasti tuttav ja üksjagu armastatud autor. Nimelt ilmus 1979. aastal meie polettidele „Kõnelused tiigriga ja teisi jutte“ ning 1981. aastal tuli ekraanile telelavastus „Onu Tik-Taki seiklused“. Mõlemad saavutasid mäletatavasti oma lõbusate ja jaburade lugudega laste ja isegi täiskasvanute seas märkimisväärse populaarsuse. Paraku sellega meie kokkupuude kõneluse autoriga ka laias laastus piirdub.

Kes oli see 1910. aastal sündinud ja 1995. aastal surnud lastekirjanik tegelikult? Ennekõike oli ta näitleja, kes alustas Shakespeare'i tükkide teatrilavastustega ja astus edaspidi üles peamiselt Briti teleserialides. Suurel ekraanil torkavad tema filmograafiast muu hulgas silma episoodilised rollid linasteostes „Mõrv katedraalis“ (1951) ja „Ragtime“ (1981). Olles aga selline näitleja, kellele meeldis lastejutte kirjutada, illustreerida ja ette lugeda, saavutas ta Briti televisioonis viiekümnedate lõpus ja kuuekümnendatel tuntuse ennekõike „onu

Raivona“ – ta pajatas oma ilmekal viisil lastele lugusid ja joonistas nende juurde pilte. Ühtlasi hakkasid need lood ilmuma raamatutena, mis kandsid iseäralikke pealkirju (näiteks „Järgmise korra lood“ ja „Mitmekorra lood“, mis on kaasatud „Kõnelused tiigriga“ esmaväljaandesse ja ilmunud hil-

jem eesti keeles ka eraldi raamatutena) ning andsid sageli korduvaid motiive armastavale autorile oma isikupärase käekirja.

Teadaolevalt on teda minevikus tõlgitud 16 keelde ja tänapäeval Bisseti loomingu paraku enam aktiivselt kordustrukke ei ilmu, kuid sellest hoolimata pole kohatu väita, et Bisset on oma lapsemeelsete, mänguliste ja samas mõttetihedate lookestega oluliselt edasi viinud Briti nonsensluule traditsiooni. Populaarne oli ja on autor ka rikkaliku originaallastekirjandusega Venemaal, kustkaudu omal ajal meieni jõudis. 1973. aastal raamatuna ilmunud „Onu Tik-Taki teekond“, mida autor pidas oma isiklikuks lemmikuks, ei sarnane oluliselt Karl Aderi töödeldud telelavastusega „Onu Tik-Taki seiklused“ – algupärase raamatuga kattuvad ainult mõned tegelased ja motiivid. Seepärast on põhjust raamatut lugeda ka neil, kes televersiooni peast mäletavad!

OLAVI TEPPAN,
tõlkija